

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Національний університет «Одеська юридична академія»**

МИХАЙЛЮК ГАЛИНА ОЛЕГІВНА

УДК 347.734

**ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
НЕТРАДИЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ПОСЛУГ**

**Спеціальність 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право**

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Одеса – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор,
член-корреспондент НАПрН України,
Заслужений діяч науки і техніки України
ХАРИТОНОВ Євген Олегович,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри цивільного права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
член-корреспондент НАПрН України
ПОГРІБНИЙ Сергій Олексійович,
заступник голови Приморського районного
суду м. Одеси;

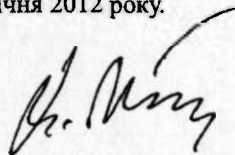
кандидат юридичних наук,
ШИШКА Олександр Романович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ,
доцент кафедри охорони інтелектуальної власності,
цивільного права і процесу

Захист відбудеться 25 лютого 2012 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.03 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009 м. Одеса, Фонтанська дорога, 23 (зал засідань).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий 24 січня 2012 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.В. Тіщенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Конкуренція між банками та небанківськими фінансово-кредитними установами, а також всередині самої банківської системи сприяє подальшій універсалізації банківської справи, розвитку та розширенню кола операцій та послуг, що їх може виконувати сучасний універсальний банк.

Крім депозитних, кредитних, розрахункових та інших поширених банківських операцій, комерційним банкам доцільно використовувати і надавати й нетрадиційні операції та послуги (форфейтинг, операції з дорогоцінними металами, трастові, посередницькі послуги, організація послуг зі зберігання цінностей, надання банківських послуг за допомогою Інтернету), що дасть змогу розширити клієнтуру, збільшити обсяг прибутку і диверсифікувати ризики. Нетрадиційні банківські операції та послуги широко використовуються у розвинутих країнах світу. В Україні такі операції та послуги надають лише деякі комерційні банки і в дуже незначних обсягах. Становлення і розвиток ринку нетрадиційних банківських операцій та послуг – це тривалий процес, який лише розпочався в нашій державі, їх використання має чимало переваг як для клієнтів, так і для банківських установ. Але першочерговим завданням та нагальною потребою є створення сприятливого правового середовища для діяльності банків у цій сфері. Насамперед це стосується створення досконалої законодавчої бази, ефективної податкової політики і державного впливу, спрямованого на підтримку стабільності банківської системи і розвитку економіки України.

На сьогоднішній день проблема правового регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг є більш, ніж актуальною і потребує подальшої законотворчої розробки, узагальнення та систематизації, адже в умовах світової економічної кризи банки змушені шукати нові шляхи отримання прибутків, зокрема шляхом здійснення нетрадиційних банківських операцій та надання послуг. Кількість операцій та послуг більшості вітчизняних банків є досить обмеженою, а конкуренція, яка посилюється, вимагає від вітчизняних банківських установ все більшого розширення переліку операцій та послуг для клієнтів.

Окрім цього, актуальність обраної теми дисертаційного дослідження визначається тим, що здійснення даного різновиду банківських операцій та надання відповідних послуг буде слугувати альтернативним джерелом отримання прибутку вітчизняними банками. Відсутність належної законодавчої бази, яка регламентує процедури виконання нетрадиційних банківських операцій та надання відповідних послуг, породжує значні

проблеми під час їх здійснення, що потребують теоретичного та законодавчого вирішення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження відповідає комплексній цільовій темі кафедри цивільного права «Традиції та новації у сучасному цивільному праві України», а також відповідає напрямкам досліджень науково-дослідної програми Одеської національної юридичної академії «Традиції і новації у сучасній українській державності і правовому житті» на 2006 – 2010 роки (державний реєстраційний номер 0106U004970).

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є комплексне, системне дослідження нетрадиційних банківських операцій та послуг, визначення особливостей їх цивільно-правового регулювання, розробка теоретичних положень, практичних рекомендацій, спрямованих на подальше вдосконалення законодавства, що регулює даний різновид банківських операцій та послуг, з урахуванням зарубіжного досвіду у цій сфері.

Досягнення поставленої мети обумовлює вирішення наступних завдань:

- з'ясувати правову природу, визначити і конкретизувати поняття та зміст нетрадиційних банківських операцій та послуг;
- дослідити основні положення цивільного законодавства України, яке регламентує здійснення нетрадиційних банківських операцій та надання послуг;
- розкрити зміст основних різновидів нетрадиційних банківських операцій та послуг, а саме: форфейтингу, трастових і посередницьких послуг, операцій з дорогоцінними металами, організації послуг зі зберігання цінностей, надання банківських послуг за допомогою Інтернету;
- виявити особливості та місце всіх проаналізованих банківських операцій в системі нетрадиційних банківських операцій та послуг;
- обґрунтувати самостійність кожної нетрадиційної банківської операції та послуги й продемонструвати їх взаємну єдність, необхідну для повного здійснення та забезпечення прав і інтересів сторін у цих операціях та послугах, що розглядалися;
- визначити основні теоретичні та практичні проблеми під час здійснення банками нетрадиційних банківських операцій та надання нетрадиційних послуг, запропонувати шляхи їх вирішення.

Об'єктом дослідження є цивільно-правові відносини, які виникають при правовому регулюванні нетрадиційних банківських операцій та послуг.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні проблеми щодо цивільно-правового регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг.

Методи дослідження. Відповідно до мети та завдань дослідження, в роботі використано сукупність методів наукового пізнання. До цих

методів відносяться загальнонаукові методи: діалектичний та системний; приватні (конкретні) методи правознавства: герменевтичний метод, метод порівняльного правознавства (компаративістський), функціональний метод, моделювання, формально-правовий, спеціально-юридичний, метод якісного та кількісного аналізу; міждисциплінарні методи: статистичний, порівняльно-історичний та інші. Так, діалектичний метод дозволив всебічно проаналізувати нетрадиційні банківські операції та послуги – виявити історію розвитку досліджуваних операцій та послуг, зміст і механізм здійснення кожної операції та послуги; визначити їх важливість для банківської системи України та споживачів послуг. Системний метод дозволив звести досліджувані операції та послуги в єдину систему і провести класифікацію кожної з них на декілька взаємодіючих елементів (підсистем). Герменевтичний метод дозволив досягти ясності при вживанні термінів і узгодженні сфер їх використання, тлумаченні певних етапів здійснення банківських операцій та послуг. Метод порівняльного правознавства (компаративістський) забезпечив комплексне вивчення правового регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг в Україні, використання досвіду різних країн при здійсненні зазначених банківських операцій та наданні послуг. Функціональний метод надав змогу встановити основні властивості й призначення нетрадиційних банківських операцій та послуг. Метод моделювання був спрямований на оптимальне створення моделей здійснення конкретних нетрадиційних банківських операцій та послуг. Формально-правовий метод дозволив виявити роль формальної визначеності правових норм у забезпеченні прав і інтересів сторін у нетрадиційних банківських операціях, дослідити основні форми здійснення даного різновиду банківських операцій та послуг. Спеціально-юридичний метод був використаний для встановлення зовнішніх ознак правових явищ, їх відмінності одне від одного, відпрацювання визначень про них тощо. Статистичний метод використовувався для кількісної характеристики обсягу надання нетрадиційних банківських послуг та здійснення операцій у різних країнах. Порівняльно-історичний метод дозволив вивчити специфіку окремих операцій та послуг, прослідкувати динаміку їх розвитку.

Сформульовані в дисертації теоретичні висновки опираються на загальні досягнення юридичної науки, в тому числі на результати досліджень таких вітчизняних та зарубіжних цивілістів, фахівців інших галузей правової науки як: М.М. Агарков, І.А. Безклубий, О.А. Брегеда, Х.М. Венедікіан, А.А. Гоутзініс, М.В. Грачева, А.С. Громов, Є.І. Данилкіна, М.С. Деменков, Д.К. Ейтман, Е.П. Елінгер, І.А. Єпішева, Л.В. Єфімова, К.В. Єфремова, С.Ф. Жуков, М.А. Зінковський, Д.В. Калмиков, Є.В. Карманов, А.В. Касаткін, О.Г. Коренєва, М.Д. Леві, М.Р. Левіс, А.Л. Лобанова, Д.У. Лоренс, Л.В. Лямін,

Дж.Ф. Маршал, Л.Р. Міллер, В.І. Міщенко, Дж.Ф. Моран, А.М. Мороз, А.Д. Моррісон, М.С. Мрочко, С.І. Попова, Л.Ф. Романенко, Л.С. Сілей, Н.Г. Слав'янська, Л.В. Тюлер, К.В. Харе, Р.А. Хулей, А.В. Черен, Л.С. Шантіх, Г.В. Шершеневич, І.А. Шкарінов, К.М. Шмітгофф, Г.В. Юрчук та інших.

Проте, праці згаданих вище авторів стосувалися лише окремих аспектів проблематики, що є предметом дисертаційного дослідження, та не охоплюють усі аспекти в цілому. Відповідно проведене дослідження органічно їх доповнює, а наявність вказаних робіт не позбавляє його актуальності.

Емпіричною базою дослідження є чинне законодавство України, а також законодавство Великобританії, Франції, Німеччини, Італії, Російської Федерації, Канади, Бразилії, Аргентини, Індії, Китаю, Південної Кореї, Індонезії та США. У ході дослідження опрацьовувалися монографічна та навчальна література, судова практика України, Великобританії, США.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням особливостей цивільно-правового регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг у цивільному праві України.

У результаті проведеного дослідження сформульовані та обґрунтовані підсумкові положення, що відображають науковий внесок дисертантки в обрану проблематику. Наукова новизна одержаних результатів конкретизується в таких основних положеннях та висновках:

вперше:

- встановлено, що нетрадиційні банківські операції та послуги є одним із різновидів банківських операцій та послуг, в основу яких покладено їх інноваційний характер та у більшості випадків нові технології процедури здійснення;

- надано детальний аналіз можливих випадків настання цивільно-правової відповідальності банків при реалізації модельної операції;

- запропоновано закріпити цивільно-правову відповідальність банку під час надання нетрадиційних банківських послуг у ЦК України, що передбачає врахування двох аспектів: технічного та правового. Акцент при цьому має робитися на правові обов'язки для банківських установ, які повинні безумовно виконуватися;

- розроблено практичні заходи щодо застосування електронного цифрового підпису при наданні банківських послуг за допомогою Інтернету;

дістало подальшого розвитку:

- аналіз механізму здійснення форфейтингової операції, в тому числі різниця між проведенням операції через комерційний чи державний банк, а

також різниця у витратах в залежності від вартості операції та вибору країни-імпортера;

- положення про те, що договір вкладу дорогоцінних металів не є договором банківського вкладу, а є самостійною договірною конструкцією, а сам договір є реальним, одностороннім, відплатним та строковим;

- теза про те, що договір вкладу дорогоцінних металів має супроводжуватися обов'язковим відкриттям договору знеособленого металевих рахунку;

- дослідження проблеми ідентифікації особи клієнта за допомогою програмного забезпечення Міні банк при здійсненні операцій та наданні послуг за допомогою Інтернету;

- поетапний аналіз та регулювання правовідносин сторін при здійсненні розрахунків через Інтернет-банкінг. Особливо увагу приділено питанню відмови від зобов'язання за он-лайнними транзакціями і сувору відповідальність за їх проведення;

удосконалено:

- висновок про те, що до договору банківського вкладу дорогоцінних металів норми параграфу 3 глави 71 ЦК України неможливо застосовувати, оскільки згідно зі ст. 1058 ЦК України предметом договору банківського вкладу є грошові кошти, які знеособлюються у банку;

- положення про те, що Інтернет-банкінг – це технологія віддаленого банківського обслуговування, яка дає змогу клієнту отримувати банківські послуги, не відвідуючи банківський офіс.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані для вдосконалення цивільно-правового регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг в Україні, що дозволить наблизити їх до відповідних аналогів за кордоном. Крім того, практична цінність результатів зумовлюється актуальністю та новизною піднятих у дисертаційному дослідженні проблем і полягає у можливості застосування його результату:

- у науково-дослідній роботі, для подальшого вирішення проблем цивільно-правового регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг;

- у правотворчій діяльності – теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані у дисертації, можуть бути використані для вдосконалення цивільно-правового регулювання нетрадиційних банківських операцій та надання послуг, зокрема під час підготовки змін до чинного законодавства України та розробки відповідних проектів законодавчих та нормативно-правових актів;

– у навчальному процесі, при викладанні курсу цивільного права, банківського права, спеціальних курсів та тем для студентів і фахівців на відповідних курсах підвищення кваліфікації правознавчих спеціальностей, а також при підготовці та написанні підручників, посібників, практикумів з цих дисциплін.

Окремі положення та висновки, сформульовані у дисертації, мають дискусійний характер і можуть бути основою для подальших наукових досліджень.

Апробація результатів дослідження. Дисертацію підготовлено та обговорено на кафедрі цивільного права Національного університету “Одеська юридична академія”.

Основні ідеї та положення дисертаційного дослідження були апробовані на міжнародних і вітчизняних науково-практичних конференціях. Серед них: Міжнародна науково-практична конференція “V Прибузькі юридичні читання” (28 – 29 листопада 2009 р., м. Миколаїв); II Міжнародна науково-практична конференція “Наука та освіта 2009/2010” (27 грудня 2009 – 5 січня 2010 р., м. Прага, Чехія); V Міжнародна науково-практична конференція “Ключові аспекти наукової діяльності 2010” (07 – 15 січня 2010 р., м. Пшемисль, Польща); Наукова міжнародна конференція “Актуальні проблеми цивільного права та процесу: присвячена пам’яті Ю.С. Червоного” (12 лютого 2010 р., м. Одеса); V Міжнародна цивілістична конференція студентів та аспірантів (31 березня – 1 квітня 2010 р., м. Одеса); II Міжнародна науково-практична конференція “Держава та право в умовах глобалізації: реалії та перспективи” (16 – 17 квітня 2010 р., м. Сімферополь); Міжнародна наукова конференція “Римське право і сучасність (Шерешевські читання)” (4 грудня 2010 р., м. Одеса); Міжнародна наукова інтернет конференція “Цивілістичні читання присвячені пам’яті І.В. Шерешевського: “Основи цивільного законодавства СРСР 1961 року” та їх вплив на формування сучасного цивільного законодавства України (до 50 річчя прийняття “Основи цивільного законодавства СРСР 1961 року)”” (9 грудня 2011 р., м. Одеса).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження відображено у наукових публікаціях автора, у тому числі в 7 наукових статтях, що опубліковані у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено ВАК України, а також у тезах 8 наукових доповідей на конференціях.

Структура дисертації зумовлена метою та завданнями дослідження. Дисертаційна робота складається з переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів, які містять 7 підрозділів, висновків (до кожного розділу та загальних висновків до всієї роботи), списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 197 сторінок, з яких основного тексту – 177 сторінок. Список використаних джерел нараховує 212 найменувань і займає 20 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **Вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, її актуальність, визначено мету та завдання дисертаційного дослідження, його об'єкт та предмет, описано методи дослідження, його емпіричну базу, сформульовано наукову новизну, розкрито теоретичну та практичну цінність отриманих результатів, висвітлено зв'язок з науковими програмами, планами, темами, ступінь наукової розробки, подано відомості щодо апробації результатів дослідження та їх публікації у наукових виданнях, а структури та обсягу дисертації.

У **розділі 1 «Огляд літератури»** аналізується література з обраної проблематики дослідження, вихідні теоретичні положення і концептуальні підходи до формування і розвитку регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг, поняття нетрадиційних банківських операцій та послуг, їх види.

Зроблено висновок, що банківські операції, які є предметом дисертаційного дослідження, через їх новизну, раніше не піддавалися ретельному вивченню, а тому основні літературні джерела представлені дослідженнями, виконаними за часів незалежності. Однак, автором виділена група джерел, на підставі яких було здійснено ретроспективний аналіз становлення і розвитку банківських операцій та послуг, що відносяться вченими до розряду нетрадиційних, а також їх прототипів починаючи з часів Давньої Греції.

Проаналізовано представлені у юридичній науці різноманітні підходи до визначення поняття “банківські операції”, “банківські послуги” та “нетрадиційні банківські операції та послуги”, а також законодавчі рішення щодо цього аспекту проблематики. Визначені причини, які на думку автора, обумовили появу та розвиток цього виду банківських операцій та послуг, наведені класифікації нетрадиційних операцій та послуг.

Звернено увагу на необхідність обрання моделі цивільно-правового регулювання банківських операцій та послуг в Україні, які широко використовуються у зарубіжній банківській практиці, але поки що для нашої держави залишаються нетрадиційними. Зроблено висновок, що інтегрування України до Європейського Союзу передбачає стабілізацію всіх фінансово-економічних процесів у державі та створення досконалої правової бази. Доводиться, що з такої позиції важливим є проведення класифікації нетрадиційних банківських операцій та послуг і закріплення на законодавчому рівні єдиного понятійного апарату, зокрема термінів “банківська операція”, “банківська послуга” та “нетрадиційна банківська операція”, “нетрадиційна банківська послуга”.

Обґрунтовано, що критерієм віднесення операцій чи послуг до розряду нетрадиційних є загальновживаність операції, її розповсюдження в банківській практиці. На підставі аналізу ступеня використання лізингових, факторингових та банківських гарантій, зроблено висновок, що нетрадиційна операція чи послуга можуть перейти до розряду традиційних, якщо їх застосування зростатиме та отримати відповідне нормативне закріплення на рівні ЦК України.

У розділі 2 «Методологічна основа та вибір напрямків дослідження» охарактеризовано методологічну базу, яка була використана при написанні дисертаційної роботи. Основним методом, застосованим авторкою був порівняльно-правовий, що дозволив проаналізувати світовий досвід і тенденцію здійснення нетрадиційних банківських операцій та послуг за кордоном. Наведено дані за 2009 – 2011 роки про використання проаналізованих банківських операцій та послуг у Великобританії, Франції, Німеччині, Італії, Російській Федерації, Канаді, Бразилії, Аргентині, Індії, Китаї, Південній Кореї та Індонезії. Оскільки вказані операції займають питому вагу в економіці не тільки цих держав, але й у світовій економіці, це дозволило зробити висновок про необхідність дослідження окремих видів нетипових для України банківських правочинів, що вплинуло на структуру дисертаційного дослідження та логіку подачі інформаційного матеріалу.

У розділі 3 «Особливості цивільно-правового регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг», який складається з п'яти підрозділів, детально проаналізовано особливості цивільно-правового регулювання окремих видів нетрадиційних банківських операцій та послуг – форфейтингу, операцій з дорогоцінними металами, трастових, посередницьких послуг, а також організації послуг зі зберігання цінностей, надання банківських послуг за допомогою Інтернету.

У підрозділі 3.1. «Форфейтингові операції» охарактеризовано форфейтинг, визначено його основні ознаки, особливості й механізм здійснення операції. Проведено аналіз переваг і недоліків цього правочину для кожної зі сторін, а саме для експортера, імпортера, форфейтера та гаранта.

У процесі здійсненого дослідження дисертанткою виявлено, що історично першим поняття форфейтинг було започатковано К.М. Шмітцгоффом у монографії "Експорт: право та практика міжнародної торгівлі", який дефінував форфейтинг як придбання у кредитора боргу, відображеного в оборотному документі, на безповоротній основі. Це означає, що покупець боргу (форфейтер) бере на себе зобов'язання відмовитися від свого права регресної вимоги до кредитора у разі неможливості одержання грошових коштів від боржника. Фактично форфейтер (комерційний банк або спеціалізована компанія) бере на себе такі ризики, як ризик неплатежу, ризик переказування коштів, валютний, процентний ризики та інші.

Зазначено, що форфейтер буде купувати обіговий документ тільки в разі отримання забезпечення банку з доброю репутацією. Таке забезпечення може надаватися у формі авалю на самому обіговому документі чи у формі окремої банківської гарантії, що забезпечує належне та точне виконання всіх зобов'язань з обігового документу.

Запропоновано розглядати форфейтинг як купівлю серії кредитних інструментів, таких як вексель, простий і переказний, чи інших погоджувальних інструментів на безрегресній основі. Форфейтер відраховує відсоток (у формі дисконту), за погодженою ставкою на повний кредитний період, що покривають векселі. Боргові інструменти мають укладатися експортером (продавцем), бути прийняті імпортером (покупцем) і об'яжені авалем чи безумовною гарантією. Гарантія видається банком-імпортером, але деякі надійні корпорації можуть бути прийняті і без банківської гарантії.

Визначено, що сутність форфейтингового правочину зводиться до того, що зобов'язання боржника, термін виконання по якому не настав, кредитором може бути відразу перетворене в готівку шляхом продажу зобов'язання форфейтеру, який погоджується купити зобов'язання на безобіговій основі лише за умови надання забезпечення третьою особою. Механізм форфейтингу використовується в двох видах правочинів: в фінансовому правочині з метою швидкої реалізації довгострокових фінансових зобов'язань і в експортному правочині, щоб сприяти надходженню готівки експортеру, що надав кредит іноземному покупцю. Але частіше ця операція використовується в експортних правовідносинах. Застосовуючи форфейтинг, експортер отримує можливість додатково мобілізувати кошти та скоротити дебіторську заборгованість.

У підрозділі 3.2. «Операції з дорогоцінними металами» проаналізовано механізм здійснення операцій з дорогоцінними металами, охарактеризовано його основні ознаки. На підставі проведеного аналізу визначено, що договір вкладу дорогоцінних металів є самостійною договірною конструкцією і не може розглядатися як договір банківського вкладу, він є реальним, одностороннім, відплатним та строковим.

Визначено тенденцію до зростання кількості операцій з дорогоцінними металами та посилення інтересу до ринкового обігу дорогоцінних металів у світі. Зазначено, що проведений аналіз законодавчого поля, яке регулює в Україні цей вид правочинів, не відповідає потребам сьогодення. Так, у ст. 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» до 19 травня 2011 року взагалі не згадувалось про операції з дорогоцінними металами, проте наразі у зв'язку з новою редакцією статті пунктом першим дозволяється залучати у вклади банківські метали, пунктом другим надається можливість відкривати та вести поточні (кореспондентські) рахунки клієнтів, у тому числі у банківських металах, а пункт три містить посилання про розміщення

залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

Зроблено висновок, що не зважаючи на те, що на сьогоднішній день конструкція договору вкладу дорогоцінних металів не знайшла своє закріплення у ЦК України, її вивчення є необхідним через особливу специфіку предмету договору – дорогоцінних металів.

Дисертантка погоджується з домінуючою в літературі позицією, що згідно з положенням про операції з дорогоцінними металами, останні можуть залучатися у вклади, відповідно з вкладниками підписуються договори банківського вкладу (С.І. Попова). Однак, авторка дисертації виходить з того, що до договору банківського вкладу дорогоцінних металів норми параграфу 3 глави 71 ЦК України неможливо застосовувати, оскільки згідно зі ст. 1058 ЦК України предметом договору банківського вкладу є грошові кошти, які знеособлюються у банку. Договір вкладу дорогоцінних металів не є договором банківського вкладу, відповідно і правовий режим у таких договорів різний. Разом з тим, відповідно до ч. 1 ст. 1058 ЦК України предметом договору банківського вкладу є грошова сума, але не дорогоцінні метали.

Зазначено, що дорогоцінні метали можуть мати вигляд зливка і/або монети. Монети з дорогоцінного металу можуть бути грошима, а можуть і не бути, що є наслідком суперечливого правового регулювання обігу монет. Зливки з дорогоцінних металів не є грошима. Монети з дорогоцінних металів існують насправді у вигляді речей, проте в операціях з дорогоцінними металами в знеособленій формі вони мають “безготівкову форму”, тобто речами не є.

Договір вкладу дорогоцінних металів не знайшов свого висвітлення ні в ЦК України, ні у спеціальному законі. Визначено, що предметом цього договору є дорогоцінні метали: насправді вони – речі (монети і/або зливки), коли їх, наприклад, можна тримати в руках, а також дорогоцінні метали у знеособленій формі – такі метали речами не є, вони враховуються на знеособленому металевому рахунку.

Обґрунтовується, що договір вкладу дорогоцінних металів супроводжується обов’язковим відкриттям договору знеособленого металевого рахунку. Однією з поширених угод з дорогоцінними металами в знеособленій формі є купівля-продаж, яка має свої особливості в силу специфіки свого об’єкта.

Купівля-продаж дорогоцінних металів в знеособленій формі, на погляд авторки, здійснюється за металевими рахунками і є спільною (родовою) договірною конструкцією для угод з дорогоцінними металами в знеособленій формі типу опціон, своп, ф’ючерс та інші.

У зв'язку з цим пропонується ввести в цивільне законодавство поняття “Готівкові дорогоцінні метали”, під якими розуміємо виконаші з дорогоцінних металів (золота, срібла, платини тощо) монети, а також стандартні і/чи мірні зливки (золота, срібла, платини тощо), що мають відповідні індивідуальні ознаки: вигляд монети (зливку), найменування, номінал монети, проба, виробник, серійний номер і так далі, а також поняття “Безготівкові дорогоцінні метали”, під якими необхідно розуміти дорогоцінні метали (золото, срібло, платина і паладій) у знеособленій формі, що враховуються на відповідних банківських рахунках (рахунки обліку позики, вкладні, кореспондентські) без вказівки індивідуальних ознак (вигляд монети/зливку, найменування, номінал монети, проба, виробник, серійний номер тощо), визначаються як монети, а також як стандартні та мірні зливки, які мають кількісну характеристику маси металу (для монет – кількість в штуках) і вартісну балансову оцінку.

У підрозділі 3.3. “*Трастові та посередницькі послуги*” проаналізовано існуючі у літературі дослідження трастових та посередницьких послуг, в результаті чого авторка приєднується до думки тих науковців, які вважають, що *трастові послуги* – це вид діяльності банківської установи з управління майном, яке за домовленістю з клієнтом передається банку. Приватним особам банки надають декілька видів послуг розпорядження успадкованим майном, управління персональними трастами, опікунство та збереження майна, агентські функції.

Розпорядження успадкованим майном охоплює операції з отримання рішень суду, збору та забезпечення зберігання успадкованого, сплати адміністративних витрат за розрахунками з кредиторами, сплати податків, розподілу майна.

Управління персональними трастами (майном, що було передане банку для управління) передбачає: розміщення коштів, депозитні операції, отримання / виплату доходів клієнту, облікові операції, фінансовий аналіз.

Надано характеристику трастових послуг на користь фізичних та юридичних осіб. Розкривається зміст посередницьких послуг, які оформляються двома видами цивільно-правових договорів: договором доручення та договором комісії.

В результаті дослідження було встановлено, що комерційні банки надають різноманітні види посередницьких послуг, серед яких найпоширенішими є посередництво в одержанні клієнтом кредиту, в операціях з майном, зокрема цінними паперами, валютою. Перший вид посередницьких послуг надається банком тоді, коли він сам з тієї чи іншої причини не може задовольнити кредитну заявку клієнта. У цьому разі обслуговуючий банк може бути посередником у пошуку клієнтові іншого банку-кредитора або на його прохання одержати міжбанківський кредит і за

рахунок його надати кредит клієнту. Якщо клієнтові потрібен великий кредит, то банк може вдатися до консорціумного або паралельного кредитування клієнта.

Слід зазначити, що помітно збільшилося надання посередницьких послуг в операціях з цінними паперами. При первинному розміщенні цінних паперів комерційні банки можуть за дорученням, від імені і за рахунок емітента виконувати обов'язки щодо організації переділати на цінні папери або їх реалізації іншим способом. При цьому можливі два варіанти. При першому комерційний банк надає послуги з первинного розміщення цінних паперів без зобов'язань щодо викупу нерозміщеної частини емісії. Головний обов'язок банку в цьому випадку – докласти максимальних зусиль для розміщення цінних паперів, проте фінансової відповідальності за кінцевий результат банк не несе.

Другий варіант передбачає, що комерційний банк зобов'язується у разі неповного розміщення цінних паперів викупити в емітента їх нереалізовану частину, тобто бере на себе ризики розміщення цінних паперів.

У *підрозділі 3.4. «Організація послуг зі зберігання цінностей»* детально досліджуються особливості надання послуг щодо зберігання цінностей, які надаються комерційними банками у трьох формах: зберігання цінностей клієнтів у сховищі; надання клієнтам сейфів у приміщенні банку; надання нічних сейфів клієнтам. Авторкою визначені відмінності цих трьох форм зберігання цінностей та встановлені їх характерні особливості.

У дисертації визначені права та обов'язки сторін під час дії договору та після його закінчення, встановлена цивільно-правова відповідальність сторін за порушення умов відповідного договору.

У *підрозділі 3.5. «Надання банківських послуг за допомогою Інтернету»* розглядаються питання про дистанційне надання банківських послуг, дисертантка виходить з того, що Інтернет-банкінг – це технологія віддаленого банківського обслуговування, яка дає змогу клієнтові отримувати банківські послуги, не відвідуючи банківський офіс (домашній банк). Однією з головних проблем, що постають при наданні послуг за допомогою Інтернету, є проблема ідентифікації особи клієнта через програмне забезпечення за допомогою впровадження в масову експлуатацію електронного цифрового підпису.

Запропоновано авторську схему регулювання відносин, що виникають при наданні зазначеної послуги, яка може бути втілена у параграфі 6 “Розрахунки через Інтернет-банкінг” ЦК України.

У розділі 4 *«Проблемні аспекти та перспективи розвитку регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг»*, який складається з двох підрозділів охарактеризовано цивільно-правову

відповідальність за порушення цивільного законодавства у сфері здійснення нетрадиційних банківських операцій та послуг, а також розглянуто проблеми здійснення даного різновиду банківських операцій в сучасних умовах, перспективи їх розвитку.

У підрозділі 4.1. *«Цивільно-правова відповідальність у сфері здійснення нетрадиційних банківських операцій та послуг»* дано тлумачення поняття цивільно-правової відповідальності у сфері здійснення нетрадиційних банківських операцій та надання послуг, а також характеристика трьох її обов'язкових ознак: державний примус; негативні несприятливі наслідки для правопорушника; осудження правопорушення і його суб'єкта. Проведено аналіз цивільно-правової відповідальності банківських установ, в тому числі в практиці США та Великобританії. Створено авторську модель відповідальності банків в аспекті здійснення конкретної банківської операції, був проведений розгляд 2-х видів цивільно-правової відповідальності банків: відповідальність за “грошові надходження, що свідомо були отримані” та відповідальність за “усвідомлене сприяння” здійсненню операції (“нечесне сприяння”).

У підрозділі 4.2. *«Проблеми здійснення та перспективи регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг у сучасних умовах»* дисертантка послідовно висвітлює проблемні питання щодо здійснення форфейтингової операції, окреслює її переваги та недоліки, аналізує можливі шляхи вирішення суперечливих моментів, надає пропозиції щодо вдосконалення механізму здійснення форфейтингової операції. Автором аргументовано переваги форфейтингу, як альтернативного методу фінансування над кредитуванням угод державними банками.

Висловлюється думка, що питання наслідків імовірної передачі прав набуває великого значення в контексті форфейтингового ринку, який дає змогу вигодонабувачу (бенефіціару) за відстроченим платежем по акредитиву вийти на міжнародний ринок та продати свій документ за дисконтованою ціною не банку, що підтверджує акредитив, а форфейтеру. Приймаючи до уваги, що форфейтер є незалежною стороною, тобто не стороною за кредитом, це є основою для того, щоб форфейтер мав право отримати прибуток від наданого кредиту тільки шляхом передачі прав (асигнування).

У процесі проведеного дослідження дисертанткою обґрунтовано та запропоновано механізм використання електронно-цифрового підпису при здійсненні банківських операцій без відвідування відділення банку (Інтернет-банкінг).

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дозволяють сформулювати наступні теоретичні та практичні висновки, які відображають основні положення роботи, і запропонувати способи удосконалення законодавства, що регламентує нетрадиційні банківські операції та послуги.

Незважаючи на важливість змін, що відбуваються в банківській системі України, питання банківського форфейтингу, трастових і посередницьких послуг, операцій з дорогоцінними металами, організації послуг зі зберігання цінностей, надання банківських послуг за допомогою Інтернету досліджені сьогодні недостатньо; не має єдності в трактовці окремих термінів і понять; відсутні відповідні розробки методичного характеру. Тому сьогодні виникла необхідність розробки нової стратегії й тактики управління банком у ринкових умовах, модифікації взаємовідносин банку з іншими особами, підвищення кваліфікації персоналу, передусім тих співробітників, яким доводиться стикатися з новими видами банківських операцій, до яких слід віднести й нетрадиційні банківські операції та послуги. Без з'ясування їх юридичної сутності важко орієнтуватись при виборі форм і методів банківського обслуговування.

Аналіз регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг з урахуванням досвіду більше ніж 14 країн світу дозволяє стверджувати, що в Законі України "Про банки і банківську діяльність" було здійснено спробу наблизитись до поняття банківської операції через визначення терміну "розрахункові банківські операції", які розглядаються як рух грошей на банківських рахунках, здійснюваний згідно з розпорядженнями клієнтів або в результаті дій, які в рамках закону призвели до зміни права власності на активи. Пропонується визначити на законодавчому рівні поняття банківської операції та нетрадиційні банківські операції, тому що такі визначення в ст. 339 ГК України та ЦК України відсутні.

Серед банківських операцій, поряд з тими, що традиційно здійснюються банками, особлива увага повинна приділятися форфейтингу. Ця операція ще не отримала широкого практичного застосування в Україні через відсутність стабільної і досить стійкої нормативної бази. Але, враховуючи досвід і результати застосування форфейтингу зарубіжними банками і фінансовими компаніями, така операція могла б ефективно використовуватися вітчизняними банками як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Виходячи із зарубіжного досвіду, найбільшу питому вагу форфейтинг займає у Великобританії та Німеччині. Саме ці країни активно використовують переваги фінансування експортної торгівлі.

Необхідно закріпити на законодавчому рівні регулювання форфейтингової операції у ЦК України, що призведе до виокремлення цієї

операції на ряду з іншими більш відомими нетрадиційними операціями, такими як лізинг та факторинг, які вже посіли місце в новому ЦК України.

Пропонується включення до Розділу III Книги п'ятої ЦК України у частині окремих видів зобов'язань глави 73-А під назвою "Форфейтинг" чи окремого параграфу у главі 74 "Розрахунки" з вищенаведеною назвою, при цьому, у разі прийняття спеціального закону про регулювання форфейтингових операцій, необхідно узгодити норми спеціального та загального цивільного законодавства.

Договір вкладу дорогоцінних металів є самостійною договірною конструкцією і не може розглядатися як договір банківського вкладу, він є реальним, одностороннім, відплатним та строковим.

Предметом цього договору є дорогоцінні метали: це речі (монети і/або зливки), коли їх, наприклад, можна тримати в руках, а також дорогоцінні метали у знеособленій формі – такі метали речами не є, вони враховуються на знеособленому металевому рахунку. Договір вкладу дорогоцінних металів супроводжується обов'язковим відкриттям договору знеособленого металевому рахунку. У зв'язку з цим, до договору банківського вкладу дорогоцінних металів норми параграфу 3 глави 71 ЦК України не можуть застосовуватися, оскільки згідно зі ст. 1058 ЦК України предметом договору банківського вкладу є грошові кошти, які знеособлюються у банку.

Однією з поширених угод з дорогоцінними металами у знеособленій формі є купівля-продаж, яка має певні особливості через специфіку свого об'єкта. Купівля-продаж дорогоцінних металів у знеособленій формі здійснюється за металевими рахунками та є спільною (родовою) договірною конструкцією для угод з дорогоцінними металами в знеособленій формі типу опціон, своп, ф'ючерс та інші. Монети з дорогоцінних металів існують насправді у вигляді речей, проте в операціях з дорогоцінними металами в знеособленій формі вони мають "безотливкову форму", тобто речами не є.

Під трастовими послугами розуміються послуги банків або фінансових інститутів з управління майном, виконання інших послуг за дорученням і в інтересах клієнта на правах його довіреної особи. До них належать управління спадщиною, управління пенсійними, державними, муніципальними фондами, опікуєство, виконання агентських функцій (виплата дивідендів за акціями, зберігання цінних паперів, продаж облігацій).

Видається можливим виділити три форми організації послуг зі зберігання цінностей: зберігання цінностей клієнтів у сховищі; надання клієнтам сейфів у приміщенні банку; надання нічних сейфів клієнтам.

З урахуванням досвіду Великобританії запропоновано та розроблено практичні заходи організаційно-правового характеру для повноцінного застосування електронного цифрового підпису при наданні послуг за допомогою Інтернету через систему Міні банк.

Доцільним є закріплення прав та обов'язків обох сторін, учасників правовідносин при наданні послуг за допомогою Інтернету на законодавчому рівні шляхом прийняття Закону "Про Інтернет" чи доповнення ЦК України, а саме глави 74 "Розрахунки" параграфом 6 "Розрахунки через Інтернет-банкінг", який би регулював відносини, що виникають у сфері Інтернет-банкінгу; запропоноване правове регулювання зазначених відносин.

Необхідним є закріплення банківської відповідальності у ЦК України, що дало б змогу більше контролювати відносини між банком та клієнтом, адже банки мають особливий статус, тому видається доцільним передбачити окремі положення про цивільно-правову відповідальність банківських установ. Таке впровадження отримало би чимало переваг для споживачів та привнесло певну гнучкість у банківську індустрію. Як правило, більшість положень про відповідальність відображається у контракті між банком та клієнтом, але інколи цього недостатньо. ЦК України повинен відображати правила сумлінної практики, навіть не стільки відображати, скільки створювати юридичні обов'язки для банківських установ.

Багато банків України відмовляються виконувати ті чи інші нетрадиційні операції чи послуги (наприклад, форфейтинг), тому що в них відсутня практика їх здійснення, і банки свідомо не хочуть займатися важким процесом реалізації даної операції, на відміну від зарубіжних фінансових установ такого типу.

Отже, надання та здійснення нетрадиційних банківських операцій та послуг має чимало переваг для всіх сторін угоди і заслуговує на розвиток у майбутньому.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Михайлюк Г.О. Історичні передумови виникнення нетрадиційних банківських операцій та послуг / Г.О. Михайлюк // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наукових праць. Вип. 56. – Одеса: Юрид. літ-ра, 2010. – С. 324 – 330.

2. Михайлюк Г.О. Класифікація нетрадиційних банківських операцій та послуг за сучасним цивільним законодавством України / Г.О. Михайлюк // Південноукраїнський правничий часопис. – 2009. – № 4. – С. 100 – 101.

3. Михайлюк Г.О. Поняття та особливості надання банківських послуг за допомогою Інтернету / Г.О. Михайлюк // Право України. – 2010. – № 8. – С. 162 – 168.

4. Михайлюк Г.О. Цивільно-правовий аналіз нетрадиційних банківських послуг зі зберігання цінностей / Г.О. Михайлюк // Науковий

вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2010. – №13 (1). – С. 230 – 233.

5. Михайлюк Г.О. Цивільно-правовий аспект нетрадиційної банківської послуги Інтернет-банкінг / Г.О. Михайлюк // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 5. – С. 45 – 48.

6. Михайлюк Г.О. Щодо питання про цивільно-правову природу договору вкладу дорогоцінних металів / Г.О. Михайлюк // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2010. – № 1. – С. 54 – 58.

7. Михайлюк Г.О. Civil liability of the banks in the sphere of non-traditional banking transactions and services (the experience of the United Kingdom) / Г.О. Михайлюк // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наукових праць. Вип. 59. – Одеса: Юрид. літ-ра, 2011. – С. 422 – 428.

8. Михайлюк Г.О. Інформаційні послуги комерційних банків / Г.О. Михайлюк // Збірник тез наукових робіт учасників V Міжнародної цивілістичної наукової конференції студентів та аспірантів. – Одеса: Фенікс, 2010. – С. 320 – 322.

9. Михайлюк Г.О. Історія становлення та розвитку регулювання нетрадиційних банківських операцій як різновиду банківських правочинів / Г.О. Михайлюк // Матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої пам'яті Ю.С. Червоного. – Одеса: Фенікс, 2010. – С. 207 – 212.

10. Михайлюк Г.О. Посередницькі послуги комерційних банків / Г.О. Михайлюк // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції “Государство и право в условиях глобализации: реалии и перспективы” / Отв. за вып. Поляков И.И. - Симферополь: КРП «Издательство «Крымучпедгиз», 2010. – С. 275 – 276.

11. Михайлюк Г.О. Розвиток Інтернет-банкінгу як нетрадиційної банківської операції / Г.О. Михайлюк // Materiały V Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji “Kluczowe aspekty naukowej działalności – 2010” Volume 10. Prawo. Państwowy zarząd. Przemysł. Nauka i studia – Str. 88 – 91.

12. Михайлюк Г.О. Сучасні тенденції юридичної науки щодо визначення терміну “нетрадиційна банківська операція” / Г.О. Михайлюк // Materiály V mezinárodní vědecko – praktická conference «Věda a vznik – 2009/ 2010». – Díl 13. Právní vědy. Historie. Filosofie. Politické vědy: Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o. – Str. 19 – 21.

13. Михайлюк Г.О. Цивільно-правове регулювання форфейтингу, як різновиду нетрадиційної банківської операції / Г.О. Михайлюк // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції: “Держава і право: de lege praeterita, instante, future”. – Миколаїв: Іліон, 2009. – С. 230 – 231.

14. Михайлюк Г.О. Banks liability 'as a constructive trustee' (The experience of the United Kingdom) / Г.О. Михайлюк // Матеріали Міжнародної наукової конференції "Римське право і сучасність (Шерешевські читання)". – Одеса: Фенікс, 2010. – С. 69 – 72.

15. Михайлюк Г.О. The Latest Tendencies in the Forfeiting Regulation Abroad / Г.О. Михайлюк // Матеріали наукової Інтернет конференції "Цивілістичні читання присвячені пам'яті І.В. Шерешевського: "Основи цивільного законодавства СРСР 1961 року" та їх вплив на формування сучасного цивільного законодавства України (до 50 річчя прийняття "Основи цивільного законодавства СРСР 1961 року")". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cgu.onua.edu.ua/tezisy/zbirka.htm>

АНОТАЦІЯ

Михайлюк Г.О. Цивільно-правове регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2012.

Дисертацію присвячено проблемі цивільно-правового регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг, зокрема: форфейтингу, операціям з дорогоцінними металами, трастовим та посередницьким послугам, організації послуг зі зберігання цінностей та наданню банківських послуг за допомогою Інтернету.

Виявлено витoki основних теоретико-правових підходів щодо розуміння цивільно-правового аспекту регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг. На цій основі визначено їх поняття, сутність, види та відповідальність за порушення цивільного законодавства у сфері здійснення нетрадиційних банківських операцій та послуг.

Розглянуто комплекс питань теоретичного та практичного характеру пов'язаних із здійсненням банківських операцій та надання послуг, які в Україні ще не набули статусу загальноновживаних, проте є широко розповсюдженими у зарубіжних країнах. Особливу увагу приділено аналізу практики надання вищезазначених операцій та послуг закордонними банками.

Сформульовано пропозиції щодо удосконалення цивільного законодавства, що регулює зазначений різновид банківських операцій та послуг в Україні.

Ключові слова: нетрадиційні банківські операції, послуги, форфейтинг, операції з дорогоцінними металами, трастові послуги, послуги зі зберігання цінностей, Інтернет-банкінг.

АННОТАЦИЯ

Михайлюк Г.О. Гражданско-правовое регулирование нетрадиционных банковских операций и услуг. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 – гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2012.

Диссертация является самостоятельной завершенной научной работой, посвященной проблемам гражданско-правового регулирования нетрадиционных банковских операций и услуг, таких как форфейтинг, операции с драгоценными металлами, трастовые и посреднические услуги, организация услуг по сбережению ценностей, предоставление банковских услуг с помощью Интернета.

Рассмотрена историческая эволюция нетрадиционных банковских операций и услуг с момента их возникновения, выделены основные этапы развития.

Изучена правовая природа, определено и конкретизировано понятие, а также раскрыты содержание нетрадиционных банковских операций и услуг, их виды и механизмы осуществления.

Обоснована самостоятельность каждой нетрадиционной банковской операции и услуги, продемонстрировано их единство, необходимое для полного осуществления и обеспечения прав и интересов сторон в рассматриваемых операциях и услугах.

Выявлены особенности и место всех проанализированных банковских операций в системе нетрадиционных банковских операций и услуг.

Перечислены преимущества и недостатки осуществления той или иной операции, предоставления услуги для каждой из сторон сделки.

Систематизированы основные теоретические и практические проблемы при осуществлении банками нетрадиционных банковских операций и предоставлении нетрадиционных услуг, предложено пути их разрешения.

Исследованы основные положения гражданского законодательства Украины, которые регламентируют осуществление нетрадиционных банковских операций и предоставление услуг.

Установлено, что вопросы изучения процедуры осуществления банковских операций и предоставления услуг, которые относятся пока ещё к нетрадиционным, не были предметом отдельных юридических исследований.

Сделан вывод о том, что нетрадиционные банковские операции и услуги являются одной из разновидностей банковских операций и услуг,

в основу которых положен их инновационный характер и в большинстве случаев новые технологии процедуры осуществления.

Особое внимание уделено анализу практики предоставления вышеуказанных операций и услуг с учетом опыта отечественных и иностранных банков. Многие предложения по усовершенствованию законодательства сделаны с учетом положительной практики ведущих иностранных банков, после анализа их новейшей отчетной информации. Для большей репрезентативности были взяты банки из 14 стран мира на разных континентах.

Разработаны четкие предложения по усовершенствованию действующих нормативно-правовых актов Украины, регулирующих банковские отношения, связанные с осуществлением нетрадиционных банковских операций и предоставлением услуг.

Ключевые слова: нетрадиционные банковские операции, услуги, форфейтинг, операции с драгоценными металлами, трастовые услуги, услуги по сохранению ценностей, Интернет-банкинг.

SUMMARY

Mykhailiuk G.O. The Civil Legal Regulation of Non-Traditional Banking Transactions and Services. – Manuscript.

Thesis for the Scientific Degree of Candidate of Law. Speciality 12.00.03 – Civil Law and Civil Procedure; Family Law, Private International Law. – National University «Odessa Law Academy», Odessa, 2012.

The thesis is devoted to the problem of civil legal regulation of non-traditional banking transactions and services, in particular to forfeiting (is it a technical term or the word forfeiting), transactions with precious metals, trust and intermediary services, organization of value safekeeping services and Internet banking. The research of the concept of non-traditional banking transactions and services was conducted by the author, their types and the mechanisms of realization were determined. The thesis is the first comprehensive study, in which the questions of theoretical and practical character have been considered in relation to the realization of banking transactions which are wide-spread abroad but are not so popular in Ukraine. Special attention has been paid to the analysis of the practical approach in the above mentioned transactions and services taking into account the experience of the domestic and overseas banks. Using the results obtained the author has worked out proposals on the development of the regulation and examined banking transactions and services.

Keywords: non-traditional banking transactions, services, forfeiting, transactions with precious metals, trust services, Internet-banking.